

Spis treści

1. Wprowadzenie do opieki paliatywnej – Izabela Kaptacz, Anna Kaptacz

1.1. Założenia i organizacja opieki paliatywnej

1.1.1. Definicja i filozofia postępowania w opiece paliatywnej

1.1.2. Rozwój opieki paliatywnej na świecie i w Polsce

1.1.3. Pacjent objęty opieką paliatywną w systemie opieki zdrowotnej w Polsce

1.1.4. Formy opieki paliatywnej w Polsce

1.2. Charakterystyczne aspekty pielęgniarstwa w opiece paliatywnej

1.2.1. Wpływ Cicely Saunders, Hanny Chrzanowskiej i Virginii Henderson na rozwój pielęgniarstwa w opiece paliatywnej

1.2.2. Kształcenie pielęgniarek w dziedzinie opieki paliatywnej w Polsce

1.2.3. Kompetencje i miejsce pielęgniarki w interdyscyplinarnym zespole opieki paliatywnej

1.3. Pacjent podmiotem opieki paliatywnej

1.3.1. Potrzeby nieuleczalnie chorych

1.3.2. Przebieg choroby niepoddającej się leczeniu

1.3.3. Podmiotowość pacjenta w opiece paliatywnej Piśmiennictwo

2. Zagadnienia jakości w opiece paliatywnej – Anna Kaptacz

2.1. Terminologia i genealogia pojęć jakości życia i jakości opieki

2.2. Jakość życia a jakość opieki

2.3. Aspekty oceny jakości życia

2.4. Narzędzia stosowane w ocenie jakości życia

- 2.4.1. Indeks stanu sprawności Karnofsky’ego
 - 2.4.2. Indeks jakości Spitzera
 - 2.4.3. Rotterdamska lista objawów
 - 2.4.4. Szpitalna skala lęku i depresji
 - 2.4.5. ESAS (Edmonton Symptom Assessment System)
 - 2.4.6. Kwestionariusz EORTC QLQ – C30 (European Organization for the Research and Treatment of Cancer Quality of Life Questionnaire – Core 30)
 - 2.4.7. STAS (Support Team Assessment Schedule)
 - 2.5. Zarządzanie a jakością opieki
 - 2.6. Kryteria oceny jakości opieki
- Piśmiennictwo

3. Podstawy kliniczne i opieka nad pacjentem z chorobą nowotworową w opiece paliatywnej

- 3.1. Ból w chorobie nowotworowej
 - 3.1.1. Patomechanizm bólu przewlekłego i jego rodzaje
 - 3.1.2. Ocena bólu przewlekłego
 - 3.1.3. Zasady farmakoterapii bólu przewlekłego i przebijającego
 - 3.1.4. Niefarmakologiczne metody leczenia bólu przewlekłego
 - 3.1.5. Rola i zadania pielęgniarki w ocenie i monitorowaniu bólu

Piśmiennictwo
- 3.2. Opieka nad pacjentem z zaburzeniami ze strony układu oddechowego
 - 3.2.1. Kaszel
 - 3.2.2. Chrypka
 - 3.2.3. Dusznność
 - 3.2.4. Krwioplucie
 - 3.2.5. Krwotok z płuc
 - 3.2.6. Płyn w jamie opłucnowej
 - 3.2.7. Zapalenie płuc

Piśmiennictwo
- 3.3. Opieka nad pacjentem z zaburzeniami ze strony układu pokarmowego

- 3.3.1. Nudności i wymioty
- 3.3.2. Czkawka
- 3.3.3. Zmiany w obrębie jamy ustnej
 - Suchość jamy ustnej (kserostomia)
 - Owrzodzenia, nadżerki, ból jamy ustnej
 - Infekcje jamy ustnej
 - Ślinotok
 - Nieprzyjemny zapach z ust
- 3.3.4. Dyspepsja, zespół uciśniętego żołądka, wzdęcia, dysfagia
 - Dyspepsja
 - Zespół uciśniętego żołądka
 - Wzdęcia
 - Zaburzenia połykania
- 3.3.5. Krwawienia do przewodu pokarmowego
- 3.3.6. Niedrożność przewodu pokarmowego
- 3.3.7. Zaparcia stolca i zaczopowanie kałem
 - Zaparcie stolca
 - Zaczopowanie kałem
- 3.3.8. Biegunka
- 3.3.9. Zaburzenia gospodarki wodno-elektrolitowej
- 3.3.10. Wodobrzusze
- 3.3.11. Stomie
 - Piśmiennictwo
- 3.4. Zasady żywienia i nawadniania pacjentów objętych opieką paliatywną
 - Piśmiennictwo
- 3.5. Opieka nad pacjentem z zaburzeniami ze strony układu moczowego i płciowego
 - 3.5.1. Niewydolność nerek
 - 3.5.2. Objawy ze strony układu moczowego
 - Krwiomocz
 - Masywne krwawienia z pęcherza moczowego
 - Nietrzymanie moczu
 - Trudności w oddawaniu moczu lub zatrzymanie moczu
 - Częstomocz

- Parcie na mocz
- Niedrożność moczowodów i/lub cewki moczowej
- Bolesne kurcze pęcherza moczowego – parcie nagłące
- 3.5.3. Pielęgnowanie pacjenta z cewnikiem zewnętrznym i wewnętrznym
- 3.5.4. Pielęgnowanie pacjenta z przetokami
- Piśmiennictwo
- 3.6. Opieka nad pacjentem z objawami neuropsychiatrycznymi
 - 3.6.1. Przygnębienie
 - 3.6.2. Zaburzenia lękowe
 - 3.6.3. Zespół depresyjny
 - 3.6.4. Zaburzenia świadomości
 - 3.6.5. Zespół majaczeniowy
 - 3.6.6. Splątanie
 - 3.6.7. Ołpienie
 - 3.6.8. Zaburzenia snu
 - 3.6.9. Niedowłady i porażenia
 - 3.6.10. Neurologiczne zespoły paranowotworowe
 - 3.6.11. Tendencje i próby samobójcze
- Piśmiennictwo
- 3.7. Postępowanie objawowe w innych zaburzeniach u pacjentów objętych opieką paliatywną
 - 3.7.1. Zmęczenie
 - 3.7.2. Wyniszczenie nowotworowe
 - 3.7.3. Sedacja paliatywna
 - 3.7.4. Nadmierna potliwość, gorączka
- Gorączka
- Nadmierna potliwość
- Piśmiennictwo
- 3.8. Stany nagłe w opiece paliatywnej
 - 3.8.1. Zespół żyły głównej górnej
 - 3.8.2. Zespół ucisku rdzenia kręgowego
 - 3.8.3. Hiperkalcemia
 - 3.8.4. Hiponatremia
- Piśmiennictwo

3.9. Opieka nad pacjentem ze zmianami w obrębie skóry i tkanki podskórnej

3.9.1. Ogólne zasady leczenia ran

Opatrunki i preparaty lecznicze

Leki i opatrunki hemostatyczne

Inne metody oczyszczania ran

3.9.2. Odleżyny

Typy odleżyn

Czynniki predysponujące do powstania odleżyn

Miejsca powstawania odleżyn

Postępowanie

Klasyfikacja odleżyn

3.9.3. Owrzodzenia nowotworowe

Postępowanie

3.9.4. Popromienne zapalenie skóry

Przyczyny i podział zmian miejscowych

Leczenie popromiennego zapalenia skóry

Postępowanie w poszczególnych stopniach nasilenia
odczynu miejscowego

Piśmiennictwo

3.10. Opieka nad pacjentem z zaburzeniami hematologicznymi

3.10.1. Niedokrwistość

3.10.2. Neutropenia, małopłytkowość

3.10.3. Zakrzepica żył głębokich

3.10.4. Zaburzenia zakrzepowo-zatorowe

Piśmiennictwo

3.11. Podstawy kliniczne i opieka pielęgniarska nad pacjentem z zaburzeniami seksualnymi

Piśmiennictwo

3.12. Opieka nad pacjentem w ostatnich godzinach życia

3.12.1. Opieka nad pacjentem w okresie umierania

Ocena dotychczasowej opieki pielęgniarskiej i wdrożenie
zmienionego planu

3.12.2. Zasady łagodzenia objawów w okresie umierania

Ból

- Duszność
- Splątanie
- Zatrzymanie lub nietrzymanie moczu
- Pielęgnacja jamy ustnej
- Profilaktyka odleżyn
- Odwodnienie
- Zaparcia

3.12.3. Rzęzenie przedśmiertne

3.12.4. Towarzyszenie umierającemu i jego rodzinie

3.12.5. Rola pielęgniarki w opiece nad pacjentem i jego rodziną w okresie przedagonalnym i agonalnym

- Rozmowy z chorym w okresie umierania

- Przygotowanie rodziny do śmierci

3.12.6. Postępowanie po śmierci chorego

- Opieka nad rodziną po śmierci chorego

- Piśmiennictwo

4. Podstawy kliniczne i opieka nad pacjentem z chorobą nienowotworową o niepomyślnym rokowaniu – Dominik Krzyżanowski

4.1. Przewlekła niewydolność krążenia

4.2. Przewlekła niewydolność oddechowa. Przewlekła obturacyjna choroba płuc (POChP)

4.2.1. Dominujące objawy, opieka i leczenie paliatywne w POChP

- Duszność

- Zespół zmęczenia (zespół wyczerpania, astenia)

- Domowe leczenie tlenem i nieinwazyjna wentylacja mechaniczna

4.3. Choroby układu nerwowego

4.3.1. Stwardnienie zanikowe boczne (ALS, amyotrophic lateral sclerosis)

4.3.2. Stwardnienie rozsiane (SM, sclerosis multiplex)

4.3.3. Choroba Parkinsona

4.3.4. Choroba Huntingtona

- 4.4. Choroba Alzheimera i inne typy zaburzeń otępiennych
 - 4.4.1. Zaburzenia otępienne typu alzheimerowskiego
 - Otępienie mieszane i naczyniopochodne
- 4.5. Zespół nabytego niedoboru odporności (AIDS, acquired immunodeficiency syndrome)
 - 4.5.1. Rola opieki paliatywnej i hospicyjnej u pacjentów z AIDS
 - Ból
 - Biegunka
 - Gorączka
 - Problemy skórne
 - Problemy psychiczne i natury emocjonalnej
 - Opieka u kresu życia
- 4.6. Przewlekłe choroby nerek
- 4.7. Marskość wątroby
 - Piśmiennictwo
- 5. Dziecko w opiece paliatywnej – Agata Panas, Bożena Łukaszek
 - 5.1. Modele, zasady i odrębności pediatrycznej opieki paliatywnej
 - 5.1.1. Modele pediatrycznej opieki paliatywnej
 - 5.1.2. Zasady pediatrycznej opieki paliatywnej
 - 5.1.3. Odrębności pediatrycznej opieki paliatywnej
 - 5.2. Postępowanie pielęgnacyjno-lecznicze w wybranych zaburzeniach u dzieci objętych opieką paliatywną
 - 5.2.1. Ból u dzieci
 - Ocena bólu u dzieci
 - 5.2.2. Zaburzenia motoryki przewodu pokarmowego u dzieci
 - Zaburzenia motoryki górnego odcinka przewodu pokarmowego
 - Zaburzenia motoryki dolnego odcinka przewodu pokarmowego
 - 5.2.3. Padaczka u dzieci
 - 5.2.4. Problemy pulmonologiczne u dzieci
 - 5.3. Komunikowanie się z chorym dzieckiem
 - 5.4. Rodzice i rodzeństwo chorego dziecka
 - 5.5. Śmierć dziecka i opieka nad rodziną w okresie żałoby

Piśmiennictwo

6. Wielokulturowość w pielęgniarstwie – Bożena Łukaszek, Katarzyna Mucha

Piśmiennictwo

7. Zagadnienia etyczno-prawne – Bożena Łukaszek

7.1. Zasady bioetyczne obowiązujące w opiece paliatywnej

7.2. Eutanazja

7.3. Zagadnienia prawne

7.3.1. Rozporządzenia na wypadek śmierci

Testament własnoręczny (holograficzny)

Testament notarialny

Testament allograficzny

7.3.2. Prawa pacjenta

7.3.3. Stałe pełnomocnictwa

Rodzaje pełnomocnictw

7.3.4. Testament życia

Piśmiennictwo

8. Obciążenie pracą i zespół wypalenia zawodowego (burnout syndrome) w pracy pielęgniarstwie – Bożena Łukaszek

8.1. Definicja zespołu wypalenia zawodowego i jego objawy

8.1.1. Wyczerpanie emocjonalne

8.1.2. Objawy wypalenia zawodowego

8.2. Model stopnia niedopasowania między osobą a środowiskiem zawodowym

8.3. Przyczyny zespołu wypalenia zawodowego

8.4. Pomiar wypalenia zawodowego

8.5. Metody radzenia sobie z wypaleniem zawodowym

Piśmiennictwo

9. Podstawy opieki komplementarnej w opiece paliatywnej – Anna Białoń-Janusz

9.1. Założenia opieki komplementarnej, rodzaje zajęć terapeutycznych

9.2. Relaksacja

9.2.1. Trening autogeny

9.2.2. Trening Jacobsona

9.2.3. Inne techniki

9.3. Muzykoterapia

9.4. Terapia zajęciowa

9.5. Aromaterapia

9.6. Akupunktura

Piśmiennictwo

10. Problemy psychiczne, społeczne i duchowe pacjentów i ich rodzin

10.1. Wsparcie psychologiczne

10.1.1. Potrzeby psychiczne chorych u kresu życia

10.1.2. Przekazywanie niepomyślnych wiadomości

10.1.3. Wsparcie psychiczne

10.1.4. Problemy rodziny

10.1.5. Żałoba i osierocenie

10.1.6. Rola pielęgniarki we wsparciu psychicznym

Piśmiennictwo

10.2. Wsparcie społeczno-socjalne

10.2.1. Problemy społeczno-socjalne w aspekcie ciężkiej choroby w rodzinie

10.2.2. Możliwości wsparcia społeczno-socjalnego

10.2.3. Rola wolontariatu w aspekcie wsparcia społeczno-socjalnego

10.2.4. Pielęgniarka a pracownik socjalny

Piśmiennictwo

10.3. Wsparcie i pomoc duchowa

10.3.1. Ból totalny i ból duchowy

10.3.2. Religijność a duchowość

10.3.3. Kryzys duchowy i możliwość pomocy choremu i jego rodzinie

10.3.4. Rola pielęgniarki w rozpoznawaniu problemów duchowych, egzystencjalnych i religijnych pacjenta i jego rodziny

Piśmiennictwo

11. Rehabilitacja i fizjoterapia w opiece paliatywnej – Agnieszka Wójcik, Anna Pyszora, Iwona Drewnik

11.1. Strategia postępowania fizjoterapeutycznego w opiece paliatywnej

11.2. Procedury fizjoterapeutyczne stosowane w opiece paliatywnej

11.2.1. Procedury diagnostyczne – diagnostyka fizjoterapeutyczna

11.2.2. Procedury terapeutyczne prowadzone przez fizjoterapeutę

11.3. Rola i zadania pielęgniarki w zakresie działań fizjoterapeutycznych

11.3.1. Procedury rehabilitacyjne prowadzone przez pielęgniarkę

11.3.2. Procedury pielęgnacyjno-higieniczne prowadzone przez pielęgniarkę

11.3.3. Procedury edukacyjne – instruktaż

11.4. Pacjent samodzielny

11.5. Pacjent unieruchomiony

11.5.1. Obrót na porażoną stronę ciała

11.5.2. Obrót na „zdrową” stronę ciała

Piśmiennictwo

12. Podstawowe założenia i przykładowe plany opieki w Międzynarodowej Kwalifikacji Praktyki Pielęgniarskiej (ICNP®)

– Dorota Kilańska

12.1. Zastosowanie Klasyfikacji ICNP® w procesie pielęgnowania

Piśmiennictwo

Appendix

1. Podstawowe leki stosowane w opiece paliatywnej
 2. Wybrane leki nieopiodowe
 - 2.1. Słabe leki opiodowe
 - 2.2. Silne opiody
 3. Inne leki stosowane w leczeniu objawowym
 4. Zasady, drogi i sposoby podawania leków w opiece paliatywnej
 5. Interakcje leków stosowanych w opiece paliatywnej
- Piśmiennictwo